

...

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 6.Pf.20.747/2025/5.

A felperes:

felperes

felperes címe

A felperes képviselője:

Dr. Igyártó Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Igyártó Gyöngyi ügyvéd)

ügyvéd címe

Az alperes:

alperes

Az alperes képviselője:

Dr. Papp Sándor egyéni ügyvéd

ügyvéd címe

A per tárgya: kártérítés

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 6.P.21.978/2024/32. számú ítélet

A fellebbezést benyújtó fél: alperes (33. sorszám alatt)

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1.174.750 (egymillió-százhetvennégyezer-hétszázötven) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint másodfokú eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A település¹ belterület 1.. helyrajzi szám alatt és a település² 1. helyrajzi szám alatt nyilvántartott ingatlanokon 1971. szeptember 30-tól azbesztet feldolgozó üzem működött. Mindkét ingatlan tulajdonosa az alperes volt 1996. június 24-ig, majd 2023. májusától ismét az alperes tulajdonába kerültek az ingatlanok.

[2] 1963-ban alapították az vállalat¹et, amelynek egyik gyáregysége volt a település¹val közvetlenül határos település³i cementmű. A vállalat elnevezése 1968. január 1-től vállalat² volt. Az alperes állami vállalati formában 1981. január 1-jén megalapította az vállalat³ot, amelynek tevékenységi körébe tartozott többek között a mész- és cementipar, az azbesztcementipar és az építési szigetelőanyagipar. 1995. december 31-én az vállalat³ átalakulásával jött létre jogutódja, a 2005-ben felszámolási eljárás alá került kft.¹

[3] A település³i üzemben hullámpalát, síkpalát és különböző nyomócsöveket készítettek, amelyek gyártásához azbesztet használtak fel. Az ipartelepre vagonokban, zsákokba csomagolva érkezett az azbeszt, amelyet az udvaron kialakított fedett, de oldalról nyitott tárolókban helyeztek el. A gyártási folyamat elején a zsákok tartalma az azbesztörlőbe került, a zsákokat késsel hasították fel, majd az üres zsákokat az udvaron kirázták. 1992-től

automata gép vágta fel a zsákokat és azt is bedarált az azbeszttel együtt. Kezdetben a foszlatás szárazon történt, majd az 1980-as évek végétől vízzel keverték az azbesztet. A felfoszlatott azbesztet és cementet vízzel telt hollandi kádakba adagolták, itt történt meg az alapanyagok összekeverése. Ezt követően annak zagytartalmát serleges keverőbe vezették, ahol a zagy homogenizálódott, majd a gyártásra kész alapanyag a csőgyártó gépbe került. A nyers cső a gyártási folyamat végén körülbelül 55 órára egy gőzfűtésű alagútrendszerbe jutott, ahol megszilárdult. A gyártást követő harmadik napon a megszilárdult csöveket az összeilleszthetőség érdekében méretre vágták, esztergálták és hornyokkal látták el.

[4] A gyártási műveletek közben azbeszt cementforgács és por képződött, amelyek könnyű frakcióját részben az itt telepített elszívó berendezés elvezette, részben a munkatéri levegőt szennyezte, a nagyobb szemcseméretű, nehezebb része pedig lehullott a talajra, amelyet utóbb sepréssel távolítottak el és konténerben gyűjtöttek össze. A hengererőmű belsejébe szivárgott felesleges technológiai víz egy része szennyvízként távozott a patak patakba, amely a nyári melegben kiszáradt, az iszapos azbesztport pedig tovább fújta a szél.

[5] A gyárban gyenge hatásfokú elszívó berendezések voltak felszerelve, amelyekből az azbesztes por nagy része a kürtökön keresztül a kültéri levegőbe távozott, mivel nem tapadt meg a porzsákokban. A gyári dolgozók a porelszívó berendezések porzsákjainak tisztítását is úgy végezték, hogy azokat a gyárudvaron kirázták, ezáltal az azbeszt tartalmú por a kültéri levegőbe távozott. A település³i vállalat³-üzem a végrehajtott fejlesztések ellenére nem volt zárt rendszerű, a porterhelés 1971-től a gyár 2003. december 31-ei bezárásáig folyamatosan fennállt, a technológiai fejlesztések hatására az 1980-as évek végétől csökkent, de nem szűnt meg. A gyár bezárásakor 40 tonna azbeszttel szennyezett építési törmeléket hagytak szabadon.

[6] A korábbi felperes, néhai felperesi jogelőd, a felperes jogelődje 1977. május 14-én született, születésétől 1982-ig település²ben élt, ott járt óvodába, iskolába, majd a családjával átköltözött település¹ra, később, 1990 körül visszaköltözött település²be. A felperes jogelődje folyamatosan belélegezte a gyárterületről a környezetbe kiáramló azbeszttel kevert port.

[7] Néhai felperesi jogelőd 2023. október elején nem múló megfázásos tünetek és jelentős mértékű súlyvesztés miatt a település⁴i rendelőintézethez fordult. A felperes jogelődjénél 46 éves korában, 2023. december 4-én elkészült szövettani lelet alapján mesothelioma epithelioides malignum daganatos megbetegedést diagnosztizáltak. Néhai felperesi jogelőd 2024. februárjában immunterápiás kezelésben részesült. Állapota nem javult, a kórházból való hazabocsátását követően rendkívül gyorsan romlott az állapota, március 13-tól kórházi ellátásra szorult, majd 2024. március 28-án meghalt.

[8] A felperes a keresetében 60.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és annak elsődlegesen a perindítás napjától, másodlagosan az elsőfokú ítélet meghozatalának a napjától a kifizetésig késedelmi kamat, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Követelését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 100. §-ára alapította. Hivatkozott arra, hogy az alperes az azbesztkibocsátásból eredő környezetszennyezéssel mint szükségtelen zavarással megszegte a szomszédjogi szabályokat. Kifejtette, hogy az alperes a szükségtelen zavarásnak minősülő környezetszennyező magatartásával egészségkárosodást okozott a jogelődjének, amivel megsértette a jogelődje rPtk. 76. §-ában 84. § (1) bekezdés e) pontjában védett személyiségi jogait. A jogelődje személyiségi jogi sérelmeit abban jelölte meg, hogy gyógyíthatatlan daganatos betegség alakult ki nála. Okfejtése szerint az egészségkárosodáson túl a gyógyulás reményének az elvesztése és a biztos halál tudata erős pszichés terhet jelentett a jogelődje számára, ezen felül a jogelődjének erős fájdalmai, nehézlégzése voltak, rossz volt az általános közérzete, megszűnt a jövőképe, minden tervéről le kellett mondania. Az volt az álláspontja, hogy az alperes a rPtk. 100. §-ába ütköző módon mulasztott, amikor nem akadályozta meg, hogy az ingatlanát használó állami vállalat olyan légszennyezéssel járó üzemi tevékenységet folytasson, ami károsítja a szomszédos ingatlanok használóinak az egészségét. Érvelése szerint az alperes már 1975-től tudta, hogy az azbesztnak rákkeltő hatással van az emberi szervezetre, és már a 17/1975. (VI. 14.) MT rendelet rákkeltő anyagként nevesítette az azbesztet. Álláspontja szerint az ingatlan tulajdonosa és a kezelője közös károkozónak minősülnek, akik a rPtk. 339. § (1) bekezdése alapján egyetemlegesen felelnek a jogelődjének okozott kárért.

[9] Az alperes az érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint nem tartozik felelősséggel a felperes jogelődjét ért kárért. Arra hivatkozott, hogy az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bekezdése alapján az állami vállalat önállóan gazdálkodott a rábízott vagyonnal, és maga felelt a kötelezettségeiért a rábízott és a kezelésében álló vagyonnal. Kifejtette, hogy a perbeli ingatlanok valóban a alperes tulajdonában voltak, azonban a kezelői jog sajátosan önálló mozgásteret engedett a kezelő számára, az állam mint tulajdonos csekély befolyása mellett, és nem volt olyan jogszabály, amely az állam mögöttes felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért. Hivatkozott továbbá az Alkotmánybíróság 17/1992. (III. 30.) AB határozatára azzal, hogy az vállalat3 nemcsak mint használó, hanem mint „tulajdonosi joggyakorló” is kártérítési felelősséggel tartozott, ami a kezelői jog fennállására tekintettel kizárja a alperes tulajdonosi joggyakorlását és kártérítési felelősségét harmadik személyek felé. Érvelése szerint a tulajdonost a Ptk. 100. §-a alapján nem terhelheti felelősség olyan magatartásért, amelyet nem ő tanúsított. Az volt az álláspontja, hogy a 30-40 évvel ezelőtti – az azbeszt egészségi hatásával kapcsolatos – szakmai ismeretanyag alapján nem áll fenn okozati összefüggés az állami vállalat magatartása és a felperes által állított kár bekövetkezése között. Előadta, hogy a károkozás időpontjában nem láthatta előre a lakossági azbeszt expozíció lehetséges következményeit, a felperesi jogelőd súlyos megbetegedésének a lehetősége nem volt felismerhető. A korábban hasonló ügyekben hozott ítéletek megítélt összegekhez képest eltúlzottan magasnak értékelte a felperes által követelt nem vagyoni kár összegét.

[10] Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 55.000.000 forintot, ezen összeg után 2025. december 3. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot, valamint 2.349.500 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a feljegyzett

1.500.000 forint illeték és az állam által előlegezett 594.249 forint szakértői díj az állam terhére marad.

[11] Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (új Ptké) 54. §-a alapján a perben a rPtk. szabályait kell alkalmazni, mert az alperes az új Ptk. hatályba lépése előtt tanúsította a felperes által károkozónak megjelölt magatartást.

[12] Az orvosi dokumentáció és a perben beszerzett szakértői vélemény alapján tényként állapította meg, hogy a felperes jogelődje mesothelioma epithelioides malignum megbetegedésben szenvedett, ami szinte bizonyosan azbeszt expozíció miatt alakult ki. A műszaki szakértői vélemény alapján tényként állapította meg azt is, hogy a település3i gyárban az azbesztfelhasználás technológiája sosem volt teljesen zárt, így az azbeszt kijuthatott a környezetbe. Tényként állapította meg továbbá, hogy a felperes jogelődjének egészségkárosodását az alperes tulajdonában álló ingatlan kezelőjének a tevékenysége okozta az 1977 és 1996 közötti időszakban. Az volt az álláspontja, hogy az alperest az rPtk. 100. §-ába ütköző mulasztás terheli, mert tulajdonosként nem akadályozta meg az ingatlan használójának a szomszédokat zavaró magatartását. Az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatában foglaltakra utalással rámutatott, hogy az állam közjogi szereplőként és tulajdonosként sem hivatkozhat a saját mulasztására, és nem tűrheti el a nyilvánvaló környezetszennyezést. Okfejtése szerint a 17/1975. (VI. 14.) MT rendelet, a 4/1981. (III. 31.) EüM rendelet és a 6/1982. (VI. 12.) EüM rendelet, valamint az MSZ 21461/1-1988 szabvány alapján alappal lehet arra következtetni, hogy az alperesnek már 1975-ben tudnia kellett az azbeszt súlyos egészségkárosító, rákkeltő hatásáról.

[13] Álláspontja szerint az alperes előre láthatta a megbetegedések kockázatát, fennáll az okozati összefüggés az alperes mulasztása és a felperes jogelődjének megbetegedése között. Az alperes terhére értékelte, hogy nem vette figyelembe az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény 38. § (1) és (2) bekezdéseit, és nem tett hatékony intézkedéseket a szennyezés megakadályozására. Ebből azt a jogi következtetést vonta le, hogy az alperes nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, ezért nem tudta kimenteni magát a kártérítési felelősség alól. Kifejtette, hogy az alperes a felróható mulasztásával megsértette a felperes jogelődjének az egészséghez fűződő személyiségi jogát. Azoknak a személyi hátrányoknak a hozzávetőleges pénzbeli kiegyenlítésére, amelyek a felperes jogelődjét az alperes magatartására visszavezethető betegség miatt érték, az ítélet meghozatalának időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok alapján 55.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ítélt szükségesnek és alkalmasnak. A megítélt nem vagyoni kártérítés után a rPtk. 301. § (1) bekezdése alapján az ítélet meghozatalának napjától kötelezte késedelmi kamat megfizetésére az alperest.

[14] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a felperes keresetének teljes elutasítását és a felperes első- és

másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete több anyagi és eljárási jogszabályt is sért.

[15] Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az azbesztexpozícióval összefüggő kártérítési perekben nem állapítható meg az állam közvetlen kártérítési felelőssége. Fenntartotta azt az álláspontját is, hogy az érintett időszakban az vállalat³ mint állami vállalat a törvényi rendelkezések szerint önállóan gazdálkodott a rábízott vagyonnal, és kötelezettségeiért kizárólag a kezelésében álló vagyonnal felelt. A 17/1992. (III. 30.) AB határozatban kifejtettekben következően az vállalat³ tulajdonosi joggyakorlóként felelt, és a kezelői jogának fennállása kizárta az állam tulajdonosi joggyakorlását, ezért a kártérítési felelősségét is a harmadik személyek felé. Előadta, hogy nem létezett olyan jogszabály, amely az állam mögöttes felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységével vagy mulasztásával okozott károkért, ezért kizárt a tulajdonos alperes kártérítési felelőssége a vállalat által folytatott esetleges környezetszennyező tevékenységért. Előadta továbbá, hogy a gyáringatlanokra bejegyzett kezelői jog a külső jogviszonyokban dologi jogi pozíciót biztosított a kezelőnek, aki a harmadik személyekkel szemben a tulajdonost megillető jogokat gyakorolta és a tulajdonos kötelezettségeit teljesítette.

[16] Kifejtette, hogy a kezelői jog fennállása a szükségtelen zavarásból eredő igények tekintetében is kizárja az állam tulajdonosi joggyakorlását, mert a szomszédjogi alapon nyugvó kártérítési igény kizárólag a zavarást ténylegesen tanúsító károkozóval szemben érvényesíthető. Álláspontja szerint a tulajdonost nem terhelheti felelősség olyan magatartásért, amelyet nem ő tanúsított, és önmagában a tulajdonosi minőség nem alapozza meg a kártérítési felelősséget. Hivatkozott arra, hogy a felperesnek kell bizonyítania a károkozó magatartást, a kárt és a kettő közötti okozati összefüggést, és csak ennek a bizonyításnak a sikeressége esetén merülhet fel, hogy az alperes ki tudja-e menteni magát a kártérítési felelősség alól.

[17] Fenntartotta, és az irányadó EGK normák ismertetésével kívánta alátámasztani azt az álláspontját, hogy nem kellett előre látnia a lakossági azbesztexpozíció lehetséges következményeit, mert az EGK szabályozás 1976. és 2003. között nem tekintette veszélyeztetettnek a lakosságot az azbesztszál-koncentrációval kapcsolatban. Az ugyanebben az időszakban hatályos magyar szabályok [19/1974. (XII. 27.) ÉVM rendelet, 3/1975. (VI. 14.) SZOT számú szabályzat, 1976. évi II. törvény, 4/1981. (III. 31.) EüM rendelet, 56/1981. (XI. 18.) MT rendelet, 6/1982. (VI. 12.) EüM rendelet, 5/1986. (VIII. 10.) EüM rendelet, MSZ 21461/1-1988. számú szabvány, MSZ 21461/2-1992. számú szabvány] ismertetése alapján állította, hogy az állam a perbeli időszakban alappal feltételezhette, hogy az azbesztpor egészségkárosító hatása csak az adott üzem dolgozóit érinti, de nem terjed ki az üzemen kívüli területekre, továbbá, hogy létezik olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn.

[18] Érvelése szerint a marasztalása csak abban az esetben lenne megalapozott, ha a felperes megbetegedését elindító azbesztexpozíció időpontjában előre láthatta a felperes súlyos megbetegedésének a lehetőségét. Álláspontja szerint azonban a felperes nem tudta

bizonyítani az okozati összefüggés fennállását, ezért nem állapítható meg a kártérítési felelőssége az előre nem látható károkért. Kifejtette továbbá, hogy a kimentés körében figyelembe kell venni az állam sajátos helyzetét és az adott korszak gazdasági környezetét, és értékelni kell, hogy az állam a tulajdonjogából fakadó kötelezettségeit az általában elvárható elővigyázatosság mellett teljesítette-e.

[19] Okfejtése szerint az elsőfokú bíróság által a felperesnek megítélt nem vagyoni kártérítés eltúlzott a más perekben, így a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.871/2009/3. számú (BDT2010.2296.), Pf.I.20.497/2014/4. számú, Pf.I.20.023/2012/4. számú, Pf.I.20.787/2012/7. számú és Pf.I.20.676/2017. számú, a Kúria Pfv.22.354/2017/4. számú és Pfv.21.189/2017/8. számú, a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.073/2013/7. számú ítéleteiben az egészségkárosodás miatt megítélt nem vagyoni kártérítések összegéhez képest. Az volt az álláspontja, hogy a felperest megillető nem vagyoni kártérítés reális összege az ítélet meghozatalának időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok, valamint kiemelten a Debreceni Ítéltábla Pf.20.093/2019/3. számú ítélete alapján legfeljebb 15.000.000 forint lehet.

[20] A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és az abból levont jogi következtetései mindenben megalapozottak. Kifejtette, hogy az alperes kártérítési felelőssége a rPtk. 100. §-ában megfogalmazott szomszédjogi szabály és az általános kártérítési felelősség a rPtk. 339. § (1) bekezdésébe foglalt szabályai alapján is fennáll.

[21] Érvelése szerint a alperes mint tulajdonos nem háríthatja át a kártérítési felelősségét az vállalat3ra, mert a tulajdonos köteles megakadályozni, hogy az ingatlanán olyan tevékenységet folytassanak, amely másokat szükségtelenül zavar vagy veszélyeztet. Kifejtette, hogy a kezelői jog fennállása nem mentesíti a tulajdonost a felelősség alól, különösen olyan esetekben, amikor az államot mint közhatalmi szereplőt is mulasztás terheli a környezetvédelmi és egészségügyi szabályok betartatása során. Okfejtése szerint az Alkotmánybíróság 5/2022. (IV. 14.) AB határozata megerősíti az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségét, amely alapján az állam nem hivatkozhat a saját mulasztásaira vagy az állami vállalat önálló gazdálkodására a felelősség alóli kimentése érdekében. Kiemelte, hogy az azbeszt egészségkárosító hatása már az 1970-es évektől kezdődően jogszabályi szinten is ismert volt, ezért az alperes előre láthatta, hogy a gyár területéről kikerülő azbeszt egészségkárosodást okozhat a gyár közelében élőknek is, erre figyelemmel nem állapítható meg az okozati összefüggés hiánya az alperes mulasztása és a jogelődjenek a megbetegedése között.

[22] Kifejtette, hogy a szakértői vélemények egyértelműen igazolták az azbeszt-expozíció és a mesothelioma közötti okozati összefüggést, valamint azt is, hogy a gyár technológiája nem volt zárt, ezért a szennyezés folyamatosan kijutott a környezetbe. Érvelése szerint az alperes nem tudta bizonyítani, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, mert elmaradtak vagy jelentős késéssel valósultak meg a szükséges környezetvédelmi beruházások. A felperes jogelődjét ért rendkívüli fizikai és lelki

gyötremre, a betegség gyógyíthatatlan és agresszív jellegére, valamint a felperesi jogelőd fiatal korára tekintettel reálisnak és méltányosnak tartotta az elsőfokú bíróság által megítélt 55.000.000 forint nem vagyoni kártérítést. Az volt az álláspontja, hogy az elsőfokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártérítés mértéke összhangban van a bírói gyakorlattal, és figyelembe veszi a pénzromlás folyamatát is, és a más nagy kártérítési perekben megítélt összegekkel vagy életmentő gyógyszerek költségével összevetve nem tekinthető eltúlzottnak.

[23] Fellebbezés hiányában a Pp. 358. § (5) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedett az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetet elutasító rendelkezése, ezért a Fővárosi Ítéltábla kizárólag az elsőfokú ítélet fellebbezett, az alperest fizetésre kötelező rendelkezését bírálta felül.

[24] A Fővárosi Ítéltábla nem észlelt a fellebbezésben nem hivatkozott eljárási szabálysértést, ezért a felülbírálati jogkörét a Pp. 370. § (1) bekezdésében meghatározott korlátok között gyakorolta.

[25] A fellebbezés nem megalapozott.

[26] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból levont jogi következtetéseivel, érdemi döntésével és a döntés ítéletben kifejtett indokaival a Fővárosi Ítéltábla is egyetértett.

[27] Az alperes a perben azt nem vitatta, hogy a felperes megbetegedését olyan azbesztszál belélegzése okozta, amely a tulajdonában álló ingatlanokon működő gyárból jutott ki. Arra hivatkozott azonban, hogy a kezelői jog fennállása kizárja a kártérítési felelősségét, a kár nem volt előre látható, ezért nem áll fenn jogi okozati összefüggés a magatartása és a felperes kárának a bekövetkezése között, továbbá a magatartása nem volt felróható.

[28] A Kúria azonos tárgyú és hasonló tényállású ügyekben hozott precedensképes határozataiban – így többek között a BH2023. 217. számú, a Pfv.III.21.140/2022/4. számú és a Pfv.III.20.105/2023/6. számú ügyekben – megállapította, hogy az alperes felelős a tulajdonában volt ingatlanok kezelőjének a környezetet szennyező tevékenységével okozott károkért, és a jelen perben nem merült fel olyan körülmény, amely az alperes felelősségének fennállása kérdésében indokolta volna az eltérést a korábbi bírósági határozatokban foglaltaktól.

[29] A Fővárosi Ítéltábla a kezelői jog esetén fennálló tulajdonosi felelősség tekintetében kiemeli, hogy az Alkotmánybíróság az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy a rendszerváltást megelőző időszakban meghatározó volt az állami tulajdon, ebből

következően pedig valamennyi jelentős gazdasági tevékenység folytatása vagy egy kizárólagos állami tulajdonban álló állami vállalat útján, vagy pedig az állam kifejezett engedélye alapján valósulhatott meg. Ennek alapján pedig vizsgálni kell, hogy az állam tulajdonosként és közjogi szereplőként a korábbi és irányadó környezetvédelmi törvénynek, illetőleg a rPtk. szerinti felelősségi alakzatnak megfelelően járt-e el. Az AB határozat [84] bekezdése szerint még kivételesen sem értékelhető az állam mint tulajdonos javára, hogy az állam mint közjogi szereplő engedélyezte, illetőleg hivatalos tudomása ellenére mulasztásával eltűrte valamely állami tulajdonban álló ingatlanon a nyilvánvaló környezetszennyező tevékenységet akkor, amikor erre vonatkozóan már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban. Az államot az Ekv. tv. rendelkezéseiből, különösen annak 3. §-ból adódóan többletkötelezettség, nevezetesen a környezet védelmére vonatkozó szabályok betartatásának a kötelezettsége is terhelte. Ilyen, az államot mint közjogi szereplőt érintő többletkötelezettség az Ekv tv. 38. § (1) bekezdése, amely kifejezetten azt rögzítette, hogy települési környezetben csak olyan üzem, létesítmény építhető vagy tartható fenn, illetőleg olyan tevékenység folytatható, amely a lakosság életfeltételeit károsan nem befolyásolja. E jogszabályi rendelkezés betartatásának a kötelezettségéből fakadóan az állam mint közjogi szereplő kötelezettsége volt fellépni a környezetszennyező tevékenységgel szemben, amely kötelezettséghez társult az állami tulajdonban álló ingatlanok esetében a tulajdonosi felelőssége is (5/2022. (IV. 14.) AB határozat [82] bekezdés).

[30] A Fővárosi Ítéltábla az okozati összefüggéssel kapcsolatban arra mutat rá, hogy a jogellenes és felróható magatartás és a kár bekövetkezése között az okozati összefüggés minden olyan esetben fennáll, amikor a kérdéses ok – az általános élettapasztalat szerint – alkalmas a károsító eredmény létrehozására. A releváns oksági kapcsolat fennállásához a károkozónak általánosságban, bármilyen kár bekövetkezésének a lehetőségét, és nem a konkrét kár bekövetkezésének a lehetőségét és a konkrét kár mértékét kell előre látnia. Ebből következően fennáll az okozati összefüggés abban az esetben, ha a tulajdonos az ingatlanán olyan tevékenység folytatását tűri el, amely a szomszédainak vagy másoknak egészségkárosodást okozhat.

[31] Az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában az orvosszakértői véleménynek megfelelően rögzítette az azbeszt belégzése miatt kialakult betegség felperes jogelődjére vonatkoztatott lappangási idejét. Orvosszakértői szempontból a felperes megbetegedésének ideje még a valószínűség szintjén sem határozható meg pontosabban. Az alperes tulajdonában lévő ingatlanokon folytatott, azbeszt felhasználásával járó tevékenység és a felperes jogelődjének a megbetegedése közötti ténybeli okozati összefüggés fennállását az orvosszakértői vélemény alátámasztotta. Az elsőfokú bíróság a korabeli jogi szabályozás helyes értékelése alapján állapította meg azt is, hogy az alperes már 1975-ben tudta, hogy az azbeszt egészségkárosító hatású és tüdőrákot okozhat.

[32] Az azbesztszál koncentrációra vonatkozó előírásokból és határértékekből kitűnően az alperes azt is tudta, hogy a levegőbe kerülő azbeszt belégzéssel daganatos megbetegedést okozhat a munkavállalóknak. Ebből következően előre láthatta, hogy ha az azbesztet feldolgozó technológia nem kellően zárt, akkor a levegőbe kiporzással kerülő azbesztszálak veszélyeztetik a munkavállalók egészségét. Az alperes nem feltételezhette alappal, hogy az üzemben levegőbe kerülő azbeszt az üzem területén marad. Az egészségkárosodás

mechanizmusa alapján pedig az egészségügyi határértékektől függetlenül számolnia kellett azzal is, hogy a levegőbe kerülő azbesztpor kijuthat az üzem területén kívülre. Emiatt az alperesnek előre kellett látnia azt is, hogy a légkörbe kerülő azbesztszálakat a gyár környezetében élők is belélegezhetik, ami nekik is megbetegedést okozhat, továbbá, hogy a légkörbe került azbeszt mindaddig veszélyt jelent az üzem közelében élők egészségére, amíg meg nem teszi az emberi egészséget veszélyeztető tevékenység megszüntetéséhez szükséges azokat a tulajdonosi intézkedéseket, amelyekre a rPtk. 100. §-a alapján köteles. Mindezekre figyelemmel az alperes nem hivatkozhat eredményesen arra, hogy a felperes jogelődjének a megbetegedését okozó azbesztexpozíció időpontjában nem láthatta előre, hogy a gyár területéről kikerülő azbeszt a gyár közelében élő emberek egészségét is károsíthatja, és megállapítható a jogi okozatosság fennállása is az alperes tulajdonosi kötelezettségeinek elmulasztása és a felperes megbetegedése között.

[33] Az elsőfokú bíróság azt is helyesen állapította meg, hogy az érintett időszakban az alperes előtt ismertté váltak a gyár működésének hiányosságai, és azok a lehetséges műszaki megoldások, amelyekkel az azbesztszálak üzemén kívül kerülése megakadályozható, vagy a kiporzás mértéke csökkenthető lett volna. Ehhez képest az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy minden, az adott helyzetben általában elvárhatót megtett annak érdekében, hogy a gyár környezetében élők egészségét megóvjá.

[34] A Fővárosi Ítéltábla ezzel kapcsolatban utal arra, hogy az 1977. évi VI. törvény alapján az államnak az alapító útján gyakorolható, tulajdonosi ellenőrzésre, illetve a vállalat megszüntetésére feljogosító tulajdonosi jogosítványai voltak; az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet [5. § (1) bekezdés b) pont, 14. §], majd a földről szóló 1987. évi I. törvény korabeli rendelkezései [Ftv. 11., 18. § (1) bekezdés c) pont] alapján az állam az alapító útján a kezelői jogot visszavonhatta, azaz volt cselekvési lehetősége a rPtk. 100. §-át sértő, az egészséget veszélyeztető, környezetszennyező tevékenység megszüntetése érdekében.

[35] Az adott helyzetben általában elvárható volt az alperestől, hogy az ingatlant kezelő állami vállalat környezetszennyező tevékenységével kapcsolatban mint tulajdonos a rendelkezésre álló tulajdonosi eszközökkel éljen: kísérje figyelemmel a veszélyes anyagot feldolgozó kezelő által folytatott ipari tevékenységet (tulajdonosi ellenőrzés), hívja fel a kezelőt a tevékenysége környezetszennyező jellegének megszüntetésére, a felhívás eredménytelensége esetén pedig a kezelői jogot vonja meg. Tulajdonosi intézkedés hiányában önmagában a megfelelő munka- és környezetvédelmi intézményrendszer működtetésére hivatkozással az alperes nem mentesülhet a kártérítési felelősség alól. Az európai szabályozástól függetlenül a kár bekövetkezésének a lehetőségét az államnak előre kellett látnia, ezért felróhatóságának hiánya azon az alapon sem volt megállapítható, hogy a magyar jogszabályi környezet megegyezett az EGK szabályokkal, vagy annál szigorúbb volt.

[36] A felperesnek a rPtk. 75. § (1) bekezdése és 76. §-a által védett testi épséghez, egészséghez fűződő joga sérült, és a rPtk. 1978. március 1-jétől hatályos szabályai lehetővé tették a károsult számára nem vagyoni kártérítés megítélését. A nem vagyoni kártérítés

legfőbb funkciója a kompenzáció, az elveszített életlehetőségek, az elszenvedett testi-lelki sérelmek kiegyensúlyozására alkalmas másnemű előny nyújtása. Ezért a nem vagyoni kártérítés mértékének a megállapítása során az eset egyedi körülményeiből kellett kiindulni, amelyhez képest a más ügyekben hozott ítéletekkel megállapított kártérítéseknek – a teljes ténybeli azonosság hiányában – a konkrét kárigény elbírálása során csupán orientáló szerepe lehet.

[37] Az alperes fellebbezésében megjelölt eseti döntések egy része nem mesothelioma, vagy ahhoz hasonló megbetegedést, hanem más egészségkárosodást elszenvedő emberek keresete alapján hozták a bíróságok, és a megítélt nem vagyoni kártérítések jellemzően tíz évvel ezelőtti árszinten kerültek meghatározásra. Az ún. azbeszt-perekben 2015-2016-ban, egy esetben 2022-ben elhunyt károsultak jogutódai részére a bíróságok a 2022-2023. években hozott ítéleteikkel többségében 40.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ítéltek meg [pl. BH2023. 217., Kúria Pfv.III.21.140/2022/4., Pfv.III.20.105/2023/6., Pfv.III.20.562/2023/4.]. A bírói gyakorlat más, összehasonlításra alkalmas ügyekben hozott döntéseit ugyanakkor nem lehet automatikusan alapul venni, mert az egyéni körülmények és az egészségkárosodásból származó hátrányok különbsége alapot adhat eltérő mértékű nem vagyoni kártérítés megállapítására [BH2022. 123.].

[38] Az elsőfokú bíróság az ítélezési gyakorlatban a hasonló károsultak javára megítélnél kisebb mértékben magasabb nem vagyoni kártérítést a felperesi jogelőd betegségének lefolyása és gyógyíthatatlansága mellett a felperes 46 éves korával, jelentős testi szenvedéseivel és kiszolgáltatott helyzetével indokolta. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli továbbá, hogy a felperes jogelődjének az élettételét 46 éves korát követően alapvetően a daganatos megbetegedésének következményei határozták meg, korábbi élettétele drámai módon, jelentősen hátrányosan változott meg. Ezeknek a szempontoknak az értékelése mellett pedig az elsőfokú bíróság nem sértette meg a Pp. 279. § (1) és (3) bekezdésének megfelelő, okszerű mérlegelés követelményét. Az elsőfokú bíróság a felperesi jogelőd sérüléseinek a kiegyensúlyozására alkalmas összegű nem vagyoni kártérítést határozott meg, ezért a Fővárosi Ítéltábla nem látott okot az elsőfokú bíróság által megállapított nem vagyoni kártérítés összegének a leszállítására.

[39] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján – az ítélet helyes indokaira tekintettel – helybenhagyta.

[40] Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján a felperes felszámított, áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perkieltségének a megtérítésére kötelezte az alperest, a fellebbezési illeték viseléséről pedig a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján rendelkezett.

Dr. Lente Sándor s.k.

a tanács elnöke

Dr. Virág Csaba s.k.

előadó bíró

Dr. Csóka István s.k.

bíró